

УДК 657.6

Корінько М. Д.,
д.е.н., професор, зав. кафедри аудиту,
Національна академія статистики,
обліку та аудиту, м. Київ

АУДИТОРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ГРОШОВИХ КОШТІВ

Узагальнено організаційно-методичне забезпечення здійснення аудитором контролю грошових коштів суб'єкта господарювання. Встановлено, що для здійснення контролю за напрямом «грошові кошти» аудитор доцільно оцінити систему внутрішнього контролю підприємства з використанням окремих процедур та тестів. За результатами такої оцінки аудитор отримає обґрунтовані критерії для вибору методики аудиторського контролю. Виділено етапи аудиторської перевірки грошових коштів.

Ключові слова: аудиторський контроль, підприємницька діяльність, грошові кошти, суб'єкти господарювання.

АУДИТОРСКИЙ КОНТРОЛЬ ДЕНЕЖНЫХ СРЕДСТВ

Корінько Н.Д.

Обобщено организационно-методическое обеспечение осуществления аудитором контроля денежных средств субъекта хозяйствования. Определено, что для осуществления контроля по направлению «денежные средства» аудитор целесообразно осуществить оценку системы внутреннего контроля с использованием отдельных процедур и тестирования. В результате такой оценки аудитор получит обоснованные критерии выбора методики аудиторского контроля. Выделено этапы аудиторской проверки денежных средств.

Ключевые слова: аудиторский контроль, предпринимательская деятельность, денежные средства, субъекты хозяйствования.

AUDIT CONTROL MONEY

Korinko M.

Generalized organizational and methodological support of the implementation of auditor control of the funds of the entity. Scientists dedicate their studies covering the fundamentals of organization and methodology of the audit of the financial statements as a whole and of its individual forms, or activities of business entities. Questions solve problems that arise in the process of organization and methodology of funds necessitate individual studies. Provides that the purpose of inspection by the auditor of the funds is to obtain sufficient evidence in the process of forming an independent opinion to give an informed opinion on the results of the implemented control in relation to the legality, reliability and appropriateness of operations with monetary funds and their compliance with the accounting standards of the current legislation. Stages in the audit of funds. Set that to control the direction of the funds' auditor should assess the internal control system of the enterprise with the use of specific procedures and tests. The

results of this assessment, the auditor will receive reasonable criteria for selection of methods of auditing. The use in practice of the generalized directions of the organization and methods of auditing the funds will provide an opportunity to improve the formation of information to improve the efficiency of its use in the control system of entrepreneurial activity. The results of the study are an attempt to draw attention of specialists on the need to address practical issues of organization and methodology of the audit process tasks. Further investigation of these areas are promising for their development.

Keywords: audit control, entrepreneurship, money, economic entities.

Постановка проблеми. Результати аудиторського контролю грошових коштів надають можливість замовникам аудиторських послуг здійснити оцінку ефективності функціонування системи управління в частині їх формування та використання, що напряду характеризує ефективність підприємницької діяльності суб'єкта господарювання.

Саме від повноти та достовірності інформації про стан ефективності управління грошовими коштами підприємства залежить оцінка діяльності менеджменту у процесі виконання функцій управління підприємницькою діяльністю та оцінка ефективності діяльності суб'єкта господарювання. Важливістю вирішення зазначених питань і обґрунтовується актуальність дослідження за даною тематикою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням організації та методики аудиторського контролю грошових коштів підприємства присвячено праці таких вчених: Загороднього А. Г., Закалінської К. О., Петрик О. А., Пилипенка Л. М., Проскуріної Н. М., Редька О. Ю., Сухаревої Л. О., Цал-Цалка Ю. С. Вирішення проблем формування системного підходу до організації та методичного забезпечення аудиторського контролю грошових коштів у процесі підприємницької діяльності є нагальним питанням до вирішення науковцями та практикуючими аудитором. Питання розвитку аудиту як у теоретичному, так і методологічному спрямуванні, досліджуються вченими та висвітлюються у наукових джерелах. А. Г. Загородній, Л. М. Пилипенко розглянули сутність ризиків аудиторської діяльності, їх види, джерела виникнення та фактори впливу [2]. О. А. Петрик висвітлила організацію та методику аудиту підприємницької діяльності [3]. Проскуріна Н. М. присвятила свої дослідження вирішенню проблем процедурного забезпечення аудиту [4]. О. Ю. Редько дослідив зміни у контрольному середовищі у зв'язку з імплементацією незалежного аудиту в практику вітчизняного бізнесу [5]. Л. О. Сухарева, К. О. Закалінська висвітлили результати дослідження проблеми оцінки якості бухгалтерського обліку в умовах системно орієнтованого аудиту [6]. У навчальному посібнику під загальною редакцією Ю. С. Цал-Цалка з позиції комплексного підходу розглянуті методологічні та організаційні засади аудиту фінансової звітності [7].

Вчені присвячують свої дослідження висвітленню основних положень організації та методики аудиту фінансової звітності у цілому, окремих її форм, або діяльності суб'єктів господарювання. Питання вирішення завдань, які виникають у процесі організації та методики грошових коштів зумовлюють потребу окремих досліджень.

Метою висвітленого у даній статті дослідження є узагальнення теоретичних підходів та практики аудиту стосовно організації та методики аудиторського контролю грошових коштів суб'єкта господарювання.

Основні результати дослідження. *Мета контролю аудитором грошових коштів полягає у:*

1. отриманні аудитором достатньої впевненості у тому, що:

1.1. грошові кошти використовуються відповідно до норм законодавства, приписів нормативних актів,

1.2. здійснення розрахунків проводиться відповідно до затвердженого фінансового плану підприємницької діяльності;

2. отриманні достатніх доказів у процесі формування незалежної думки для надання обґрунтованого висновку за результатами здійсненого контролю щодо законності, достовірності і доцільності операцій з грошовими коштами, а також відповідності їх бухгалтерського обліку нормам чинного законодавства.

Основними завданнями контролю аудитором грошових коштів є:

- перевірка забезпечення умов зберігання готівки та інших грошових документів у касі підприємства;

- встановлення відповідності нормам чинного законодавства здійснення касових операцій та безготівкових розрахунків:

- перевірка дотримання необхідних умов отримання, збереження та використання грошових коштів у касі підприємства та на рахунках у банках;

- встановлення відповідності особи касира вимогам чинного законодавства і наявності укладеного з ним договору про повну матеріальну відповідальність;

- дослідження первинних документів якими оформлені господарські операції з грошовими коштами з погляду відповідності їх оформлення, достовірності і законності операцій відображених в них;

- перевірка дотримання графіку документообороту в частині господарських операцій з грошовими коштами;

- перевірка наявності та правильності ведення Журналу реєстрації касових ордерів, чеків на отримання грошових коштів, платіжних доручень на перерахування грошових коштів;

- встановлення своєчасності та повноти оприбуткування грошових коштів у касі підприємства, своєчасності зарахування та перерахування грошових коштів на поточних рахунках у банках;

- перевірка дотримання встановленого ліміту залишку готівки у касі підприємства;

- встановлення дотримання термінів проведення інвентаризації та документального оформлення її результатів стосовно грошових коштів у касі підприємства та на рахунках у банках;

- перевірка відповідності даних синтетичного і аналітичного обліку, оперативної звітності, фінансової звітності щодо обліку грошових коштів у касі підприємства та на рахунках у банках;

- встановлення дотримання порядку видачі готівки підзвіт і контролю за її використанням;

- визначення напрямів використання грошових коштів, законності та цільового спрямування;

- перевірка дотримання інших вимог Положення про ведення касових операцій.

Об'єктами контролю аудитором грошових коштів є:

- грошові кошти у касі підприємства у національній та іноземній валюті;
- грошові кошти на рахунках у банках у національній та іноземній валюті;
- грошові кошти у дорозі у національній та іноземній валюті;
- грошові документи.

Джерелами отримання інформації для здійснення контролю грошових коштів та дебіторської заборгованості є:

I. нормативної інформації:

I.1. законодавство з обліку операцій з грошовими коштами у касі підприємства та на рахунках в обслуговуючих банках;

I.2. нормативні акти, що регулюють здійснення та облік операцій з грошовими коштами у касі підприємства, на рахунках у банках;

I.3. наказ про облікову політику підприємства.

II. інформації щодо планування (бюджетування):

II.1. фінансовий план підприємства на перевіряємий період діяльності;

II.2. розрахунок залишку ліміту готівки в касі.

III. фактична (облікова) інформація:

III.1. первинні документи бухгалтерського обліку на отримання, використання за залишок коштів у касі підприємства, підзвітних осіб і на рахунках у банках;

III.2. первинні документи що підтверджують: придбання, рух та залишок грошових документів;

III.3. документи аналітичного та синтетичного обліку грошових коштів, грошових документів;

III.4. матеріали інвентаризацій грошових коштів у касі підприємства, на рахунках у банках, грошових документів;

III.5. пояснення і звіти матеріально відповідальних осіб;

III.6. інші документи управлінського обліку та звітності.

III.7. накази, розпорядження адміністрації підприємства;

III.8. листування між підприємствами та інвесторами;

III.9. фінансова звітність;

III.10. акти ревізій (перевірок), аудиторські звіти попередніх перевірок.

Методика контролю грошових коштів.

Для здійснення контролю за напрямом «грошові кошти» аудитор доцільно оцінити систему внутрішнього контролю підприємства з використанням окремих процедур та тестів. За результатами такої оцінки аудитор буде мати критерії для вибору методики аудиторського контролю.

У процесі здійснення контролю грошових коштів аудитором застосовуються такі методичні прийоми: інвентаризація; спостереження за здійсненням господарських та фінансових операцій, відображенням їх у системі бухгалтерського обліку; усне опитування; отримання письмових підтверджень; перевірка документів (за формою, суттю, змістом, логічна, хронологічна, експертна, зустрічна); взаємний контроль операцій і документів, підготовлених на підприємстві; перевірка арифметичних розрахунків; аналіз тощо.

Контроль аудитором грошових коштів у процесі здійснення касових операцій.

Перший етап контролю аудитором грошових коштів у процесі здійснення касових операцій передбачає проведення раптової ревізії каси з повним поаркушним перерахунком усіх грошей та інших грошових документів, що знаходяться у касі підприємства (векселів, зобов'язань).

Другим етапом є контроль правильності заповнення касових документів та організації порядку ведення касових операцій.

Третій етап контролю здійснюється по питанням на які цілі підприємство отримувало і видавало готівку.

На четвертому етапі контролю аудитором здійснюється перевірка повноти оприбуткування готівки в касі підприємства, яка надходить з різних джерел.

На п'ятому етапі контролю аудитор перевіряє додержання підприємством встановленого ліміту залишку готівки в касі підприємства.

На шостому етапі контролю аудитор проводить зіставлення даних первинних, аналітичних і синтетичних облікових документів з даними, відображеними у звітності підприємства, з метою встановлення їх відповідності.

За результатами аудиторського контролю грошових коштів підприємства у разі виявлення порушень аудитор здійснює їх класифікацію:

- за формальними ознаками (порушення визначеного порядку: формування первинних документів, ведення облікових реєстрів);
- за суттю (підроблені бухгалтерські записи).

Контроль аудитором операцій на поточному рахунку.

На першому етапі контролю операцій на поточному рахунку аудитором здійснюється установлення кількості поточних, валютних та інших рахунків в установах банку, відповідності господарських операцій, які відображаються на вказаних рахунках, чинному законодавству.

На другому етапі контролю аудитором здійснюється перевірка повноти і своєчасності оприбуткування грошових коштів, що надійшли на рахунки підприємств, своєчасності перерахування податків до бюджету й обов'язкових платежів.

У процесі третього етапу контролю аудитором здійснюється перевірка правильності застосованої підприємством кореспонденції рахунків бухгалтерського обліку за банківськими операціями.

Контроль аудитором операцій на депозитних рахунках та рахунках відкритих для акредитивів здійснюється встановленням наявності та перевіркою документів, якими обґрунтовується доцільність відкриття таких рахунків, збереження та цільове призначення коштів, що розміщені на цих рахунках.

Висновки. Використання у практичній діяльності узагальнених напрямів організації та методики аудиторського контролю грошових коштів надасть можливість покращання формування інформації для підвищення ефективності її використання системою управління підприємницької діяльності. Вищенаведені результати дослідження є спробою акцентувати увагу фахівців на потребу вирішення практичних питань організації та методики аудиту у процесі виконання завдань. Саме тому подальші дослідження із зазначених напрямів є перспективними для їх розвитку.

1. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2012 року. Частина 1. ; [пер. з англ. Ольховікова О.Л., Селезньов О.В., Шарашидзе Т.Ц.]. – К.: ТОВ «ІАМЦ АУ «Статус», 2012.
2. Загородній А.Г. Ризики аудиторської діяльності: методика виявлення й оцінювання: [монографія] / А. Г. Загородній, Л. М. Пилипенко. – Львів : ЗУКЦ, 2010.
3. Петрик О. А. Організація та методика аудиту підприємницької діяльності: [навч. посіб.] / О. А. Петрик. – К.: КНЕУ, 2008.
4. Проскуріна Н. М. Процедурне забезпечення аудиту. Теорія та практика : [монографія] / Н. М. Проскуріна. – К.: ДП “Інформ.-аналіт. агенство”, 2011.
5. Редько О. Ю. Аудит в Україні. Морфологія : [монографія] / О. Ю. Редько. – К.: ДП “Інформ.-аналіт. агенство”, 2008.
6. Сухарева Л. О. Аудит: оцінка якості системи бухгалтерського обліку : [монографія] / Л. О. Сухарева, К. О. Закалінська. – Донецьк.: Вид-во «Вебер», 2009.
7. Цал-Цалко Ю. С Аудит : [навч. посіб.] / Ю. С. Цал-Цалко, Ю.Ю.Мороз, Л.А. Суліменко [та ін.] ; під аг. ред. Ю. С. Цал-Цалка. – Ж.: ПП «Рута», 2012.